

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Helyben háshoz horvá és vidékre póstai megküldéssel:

Negyedévre 1.50 kr. Két óra 1.—kr.
Félévre 3.— » Egy óra —.60 »
Egész évre 6.— » Egyes szám helyben és vidéken 6 kr.

HIRDETÉSEKET

Ársabály szerint számítunk. Bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Nyilttér minden sor 20 kr.

ŐRÁLLÓ.

POLITIKAI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelen hetenkint kétszer u. m.: kedden és pénteken.

SZERKESZTŐSÉG:

hova a lap szellemi részét illető közlemények s előfizetési díjak küldendők SÁROSPATAK, GORTVAY-FÉLE HÁZ.

A hirdetési díjak és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások a kiadóhoz, Steinfeld Jenő nyomdászhoz küldendők.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bérmertetlen leveleket nem fogadunk el

FŐMUNKATÁRS:
CSENGEY GUSZTÁV.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:
DR. BARTHA BÉLA.

KIADÓ:
STEINFELD JENŐ.

TÁVIRAT.

Kossuth halála.

Budapest, márcz. 20. éjjeli 12. óra. (Saját tudósítónktól.) **Megtört szívvel jelentem, hogy a nagy katasztrófa nem volt elhárítható. Kiért az egész nemzet napok óta aggódik s imádkozik: Kossuth Lajos az éjjel 11 órakor örökre lehunyt szemét. Megszűnt dobogni az a nemes szív, mely mindvégig honáért, nemzetéért dobogott.**

A nemzet gyásza.

Magyarország nemtője zokogva fordítja le az élet fátylóját. Meghalt legnagyobb élő gyermeke a hazának, meghalt **Kossuth Lajos! Ki volt ő nemzetének? Miért mondjuk el, hiszen minden magyar ember tudja. Csak elő kell számolni az 1848-iki törvényeket, melyek a modern Magyarország alapjait rakták le; csak emlékezni kell a független felelős magyar miniszteriumra, a népképviselő elvén alapuló országgyűlésre, a köztelhervisélsre, a szabad sajtóra, a felekezeti egyenjóságára, az oktatás szabadságára, az általános védkötelezettségre s meg tudjuk, ki volt Kossuth.**

Csak föl kell ütni az 1848-iki magyar szabadságharc, a magyar önvédelmi harc vérről és napsugárral írott dicső történetét, azt az emberfeletti, titáni küzdelmet, melyet a zsarnokság, a jogtiprás ellen harcolt nemzetünk az ő vezérlete alatt: s megtudjuk ki volt ő.

Csak meg kell olvasni hazánk és Európa történetét 1849-től 1867-ig; látni kell azt a lelkes, szívós, minden egyéni érdeket háttérben szorított küzdelmet, melyet Kossuth s az ő szellemi vezérlete alatt a magyar emigráció tagjai Európa minden szabad, vagy felszabeditásra törekvő országában s tul az Océánon, a szabad Egyesült Államokban is kifejtették a zsarnokság megtörésére, hazájuk felszabeditására: s akkor meg tudjuk, ki volt Kossuth e nemzetnek! Akkor megtudjuk, hogy az ő törekvéseiből kelt ki, az ő küzdelmeinek gyümölcse volt az a szabadság, az az alkotmány is, melylyel Deák Ferenc bölcs szelleme e hazát a kiegyezésben megajándékozta.

S ha azóta a nemzet és uralkodója őszintén, szívük mélyéből kibékültek; ha azóta a nemzet utja elvált is Kossuthétól, ki megmaradt az 1849. ápril 14-iki nyilatkozat alapján, mikor az országgyűlés a Habsburgházat trónvesztesnek nyilvánította: azért Kossuth nem lett kisebb alakja nemzetének, sem kevesebb hálára, hódolatra érdemes.

A nemzet történelmét vezető alakoknak megvan a maguk külön missziójuk. A Kossuthé 1867. befejeződött, ő attól kezdve, bár élt, de már a történelemé lett. Attól kezdve Deák és az új-kor embereinek missziója következett.

De a hű, a lojális magyar nemzet a legnemesebb hála erkölcsi érzetének arculcsapása nélkül

nem feledheti, hogy mostani, alkotmányának, mostani szabadságának, a modern és független Magyarországnak alapjait Kossuth rakta le.

Zokogva kell e nemzet képviselőinek elzárándokolni ahhoz a ravatalhoz, melyen a világtörténelem ez óriása fekszik; zokogva ahhoz a sírhoz, melyben a halhatatlan férfiu halandó részei vannak átadva az enyészetnek.

Az az igaz uralkodói bölcsesség és nagylelkűség, mely megbizik a nemzet lojalitásában akkor is, midőn a nemzeti hálát, kegyeletet, hódolatot nem tudja s nem akarja megtagadni attól, ki őt, ki e hazát önmagánál és mindennél, a földi és az örök boldogságnál is jobban szerette!

S az uralkodó bölcsesége és nagy lelke a lojalitás legigazabb ébresztője, fentartója.

Áldás, áldás, egy nemzetnek s a népek Istenének áldása emlékére annak, ki hosszú, szenvedésekkel s megpróbáltatásokkal telfes életének min-

Az emberek csak a halálban egyenlők, mert az egyenlőségnek ezen utólérhetetlen nagy mestere egyetlen lehetével minden különbséget kiegyenlített.

Mors Imperator komor fensége előtt a legszilárdabb republikánus is meghajtja fejét s az ő csontjogára tiszteletet, hallgatást parancsol az anarchia tomboló örületének is.

Csak a halottak birodalma az igazi „egy akol, egy pásztor“. Csöndes, szomoru nyáj, rideg, könyörtelen pásztor.

És mikor az enyészet természeti törvénye betelik egyik legóriásabbikán azon férfiaknak, a kiknek nevével, személyével, alkotásaival a közhit, a halhatatlanság isteni kiváltságát fűzte össze elválaszthatatlanul: akkor jelentkezik a halál a maga mindenhatóságának leglesújtóbb rettenetességével.

A századunkkal egyidős aggastyán tehát örökre lehunyt a tenger színével és mélységével ékes szeméit; szózatot ajkát, mely népek millióinak haragját lelkesedését gyújtotta föl hajdan egy szavával, nem mozzantja meg többé a leghalkabb sóhaj sem.

A mi benne mulandó vala, mind megfér egy koporsó keskeny üregében; de vajjon ezen törekeny lakóháznak összerokadása egyszersmind azt jelent-e, hogy Kossuth Lajos volt, nincs?

Bizonyára nem. És bizonyára nincs, nem lehet Kossuthnak, a magyar nemzetnek egy olyan elvetemült, elvakult roszakarója: a ki ezt hinné, ezt óhajtaná.

A Kossuth neve az események logikájánál, a történet szelleménél fogva már régóta nem képezi egy ember magántulajdonát.

Zászló az, nemzeti ereklje, melynek becsét viselőjének a nemzet politikai meggyőződésével szembeállása, intranzigentizmusából eredett tévedései soha meg nem csökkenték, sem meg nem erősítették.

A szabadelvű, demokratikus nemzeti fejlődés amaz első, nagyszerű viadalából maradt ránk ez a szimbolum és ime napjainkban, ugyanazon szabadelvű, demokratikus nemzeti fejlődés újabb élet-halálharcában újfent megjelent, mint a hogy Csaba vezér szellemkatonáit felkelté siri nyugalomból a riadó csatazaj.

A Kossuth Lajos szelleme, a nemzet újjászületését előmozdító nagy alkotásai halhatatlanok, dicsősége minden időben fényt áraszt a magyar névre.

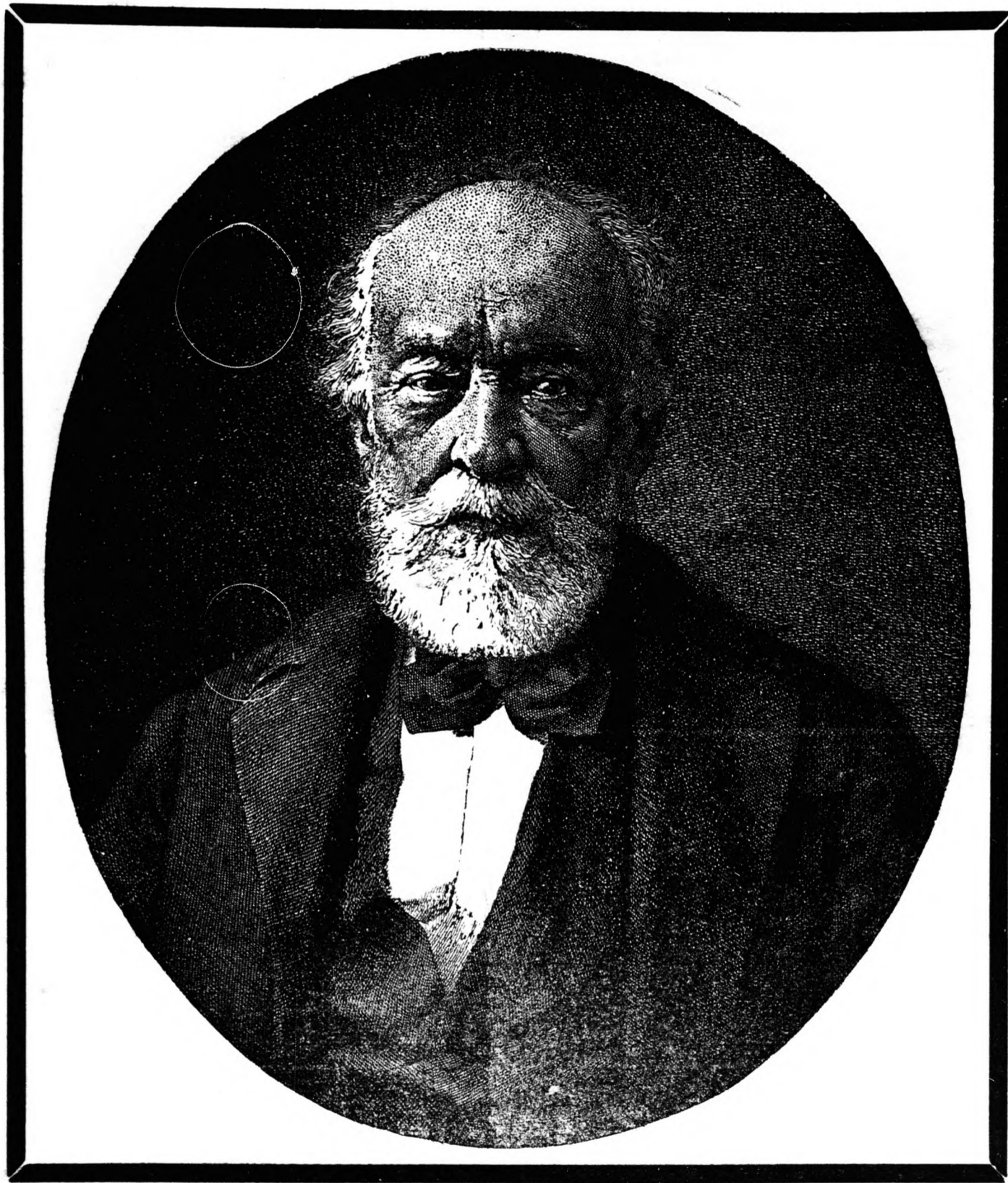
Csudálatos gazdag hagyaték ez. — Igyekezünk mind közönségesen méltóak lenni birtokbavételére.

Ne vesszünk össze kapzsi örökösök módjára a Kossuth-kultuszon, hanem helyezzük el azt közkinccs gyanánt, mindörökké a nemzeti kegyelet pantheonának szentélyébe.

Ez a zászló olyan, mint a Rákóczyé. Hitvány cenk az, a ki kész rongyokká szagatni, csak hogy neki magának külön jusson belőle egy foszlány, melyet kitűzhessen czégérnek.

A magyar szabadság, magyar szabadelvűség föltámadásának történeti erekljeje osztatlanul az egész nemzeté.

A nemzetet, az egyetlen jogos általános örököszt lopja meg az a párt, az a politikus, a ki el akar belőle valamit tulajdonítani önző céljaira.

Kossuth meghalt!

A hazafiui bánat mély megilletődésével jelentjük, hogy a természet megváltozhatatlan rendje győzedelmeskedett az idő rombolásával oly sokáig dacolt hatalmas szervezeten: **Kossuth Lajos meghalt!**

És az engesztelhetetlenség apostolának ravatala fölött, csak engesztelő szózat zendülhet meg minden ajkon.

Az örökség mindnyájunké, a gyász is közös, az egész nemzetre kiterjedő.

Nincs ebben, józan ész szerint nyoma, semmiféle politikai manifesztációnak.

A nemzet, mikor egyik legnagyobb fiának megadja mindazt a végső tisztességet, mely a történelem korszakalkotói isteni, emberi törvény, szokás, erkölcs szerint megilleti: fenséges jogot gyakorol, magas szociális kötelességet teljesít.

Lipsey Ádám.

Kossuth Lajos élete.

Kossuth Lajos életrajzát hűen pártatlanul megírni a legnagyobb történetírói feladatok közé tartozik.

Annak, ki az ő nagyságát a maga egész valójában fel akarja fogni s méltatni, magának is igazán nagyra kell lenni; csak sas nézhet a napba, gyöngye szemét a fény megvakít.

Az eszméjének mélysége, az ítélőtehetség megvesztegethetetlen ereje kell ahhoz, hogy e tüneményes alaknál, minőt csak századok szülnék, se pusztá dicsőítésbe ne vesszen el a jellemzés, se az ellenkező elfogultság ne vezesse az író pártos tollát.

És ne csak egyszerű történész legyen, a ki e feladatba fog, hanem állam bölcsész, a társadalmi tudományok, különösen a nemzetgazdaságtan alapos ismerője, mert hisz Kossuth alkotásai mindezekre a terekre kiterjednek s legyen mindenekelőtt hazafi, szeresse szíve teljes melegével ezt a magyar hazát, hogy megérthesse azt a végtelen honszerelmet, mely Kossuthot lelkesítette minden küzdelmében, minden alkotásában, mely benne egészen legyőzte az egyéni érdeket s arra képesítette, hogy roppant érenyeivel e hon szent ügyét szolgálja csupán s életének egyetlen nagy tévedésével, a kiegyezéssel szemben elfoglalt negatív álláspontjával is csak annak akarjon szolgálni.

Természetes, hogy e rövid életrajzi vázlat a legkevésbé sem tarthat számot ily tökéletességre; e nagysággal szemben erőtlenség, gyöngye tollunk nem adhat egyebet s nem különösen most, midőn a nemzet határtalan gyászba lelkünket, szívünket egészen összeszorítja, szemünkben a roppant vesztésé a hazafiai fájdalom könyeit fakasztja: mint külső életkörülményeinek rövid vázlatát, mely azonban így is fölért egy tündéreggél, nem a miatt, a hogy remegő kezünk összefűzi az eseményeket, hanem azok miatt az események miatt, melyeket összefűz.

Kossuthi és udvardi Kossuth Lajos 1802. szeptember hóban született s így ez év szeptemberében a 92. életévét töltötte volna be. Születése helye Monok, Zemplénmegyében; napját nem lehet biztosan megállapítani, mert a tállyai evang. templom, melyben az evang. vallásra Kossuthot megkeresztelték, 1810-ben leégett s így a lángok martaléka lett az az anyakönyv is, hova a régi vonatkozó adatok be voltak vezetve; számtalan életviszontagságai közt pedig elveszett az az ősi biblia is, melybe edes atyja — régi, kegyeletes szokás szerint — születési adatait bevezette. Atyja, Kossuth László ügyvéd volt, s abból a régi, közneves családból származott, mely nemességét meg IV. Béla korától származtatta le. Ez ősnemes sarjadék lett a rendi előjogok leghatalmasabb ostromlója, a joggyenlenség szent eszméjének megvalósítója. Anyja tyrlingi Weber Sarolta, a hiteért vértanu halált szenvedett Weber ivadéka volt.

A Kossuth-család katolikus és protestáns ágra oszolt. Turóban, Gömörben, Zemplénben és Sárosban volt elterjedve. Kossuth Lajos a turói protestáns ágból származott s nagyatyja Kossuth Pál telepedett át Zemplénbe.

Kossuth maga így jellemzi edes atyját: »Atyám heves, indulatos kedélyű, de törhetlen becsületességű ember vala. Keblében a honpolgári függetlenség meleg érzete, mely csak Isten előtt hajol meg, ember előtt porba nem borul soha; törni kész, de hajolni nem... Atyám vallásos ember volt, de nem vakbuzgó, sem türelmetlen. Az atyában tehát ugyanazon jellemvonások találjuk, melyek hatványozott mértéké fiát az emberiség egyik legnagyobb alakjává tették.

Anyjáról is a legkegyeltesebben emlékszik meg s különösen kiemeli vallásosságát és prot. érzületét.

Elemi oktatását Tállyán kapta, — tanítója az ottani ev. lelkész volt. — tanító és nevelő a szó legnemesebb értelmében. Középkorúját Ujhelyben, a piaristáknál végezte, kikre mindig kegyeletesen emlékezett. Jogász előbb Patakon volt, az országos híri Kövy tanítványa. Törhetlen jelleme, büszke önértéke úgy ujhelyi diák korában, mint sárospataki jogász korában is egyformán jellemezte. Ez utóbbi időből maradt fen az az adoma, hogy midőn Kövyvel, a kitűnő tanárral az ifjúságnak némi összekocsnása volt, melyben Kossuth játszott a vezérszerepet, Kövy azt mondta volna neki: »Ha meg nem javul, nagy országharbitó lesz belőle!« Jogi tanulmányait Eperjesen fejezte be, majd Pesten jurátuskodott. Ügyvédi oklevelének megszerzése után Zemplénbe tért vissza. Első nyilvános fellépése az volt, midőn az 1831-iki nagy kolera alkalmával S.-A. Ujhely városát a környék pörzsendülőtől megmentette, ékesszólásával egy rövid óra alatt ellenállásra szervezvén a város lakosságát.

Nagyságának igazi tere azonban az országgyűlés lett, hol — mint Szapáry grófnak, kinek azelőtt ügyésze volt, absentis legatusa — 1832-ben jelent meg először.

Csakhamar belépett az akkori felvilágosult, szabadelvű ifjak az »Országgyűlési ifjak« u. n. »Társalgó körébe«, is, mely akkor a szabad eszmék központja volt; itt Kossuth csakhamar vezérszerepre tett szert. 1834-ben kezdte meg szerkeszteni »Országgyűlési tudósításait«, vagyis az országgyűlés nevezetesebb eseményeiről s az ott elmondott beszédekről készített írott tudósításait, melyek roppant elterjedést nyertek s már ekkor felkeltették a reakciónárius kormányzat féltékenységét; az országgyűlés feloszlása után a megyei életről »Törvényhatósági tudósításokat« adott ki, melyek egyszerűen a szabadság s haladás megannyi lánglelkű követői voltak.

A kormány Wesselényi Miklós működésétől, az országgyűlési ifjúság és Kossuth lapjainak hatásától megré-

mült; Wesselényi ellen hűtlenségi pört indított, az országgyűlési ifjúság vezéréit, ezek közt a két Lovassy testvért, Lászlót és Ferencet elfogatta. Lovassy László a fogságból csak örülten szabadult ki s 1892-ben végezte örömtelen életét. Kossuth a »Törvényhatósági tudósításokban« kikelt e durva erőszak ellen s ekkor lapját betiltották. Majd 1837. május 5-én éjjel elfogták s a börtönből csak 1840. április 29-én szabadult ki, mikor a külvilág fenyegető volta s a belső forrongás folytán a kormány az összes államfogyoknak kegyelmet adott. Fogságából kiszabadulva, mondotta el Kossuth azt a remek beszédét a Karok és Rendek előtt, melyet lapunk I. számában közöltünk. E fogság nemcsak azért nevezetes Kossuth életében, hogy már is nagy népszerűségét szinte elképzelhetlen mértékben megnövelte, hanem ez idő alatt tanult meg angolul is, mely nyelven aztán száműzetése alatt ama szónoki diadalait aratta, melyek neki és nemzetének az egész világ rokonszenvét szereztek meg.

1841-ben nősült meg, elvette Meszlény Terézt, a kitűnő Meszlény család egyik sarját. (Meszlény Lajos orsz. képviselő és Meszlény Gyula szatmári püspök Kossuthhoz sógorsági viszonyban állanak.) Neje kath. volt s mert reverszálist adni nem akart (Tempora mutantur, sed clerus non mutatur) megtagadták tőle az egyházi áldást. E házasságból származtak gyermekei: Ferenc (most 52 éves, Lajos Tivadar (most 50 éves) s Vilma (szül. 1843., meghalt 1862. apr. 22-én Nerviában, Genua mellett).

1840. decz. 29-én indította meg »Pesti Hirnapját«, melyet azonban nem sokáig szerkesztett, de e lapnak hatása a szabad, alkotmányos modern eszmék terjesztésében valóban páratlanul mondható. Széchenyi István gr. maga is aggodalmaskodott a miatt a rohamos haladás miatt, melyet Kossuth követelt s hirdetett s kiadta ellene a »Kelet népe« c. röpiratát, melyre ő »Felelet Széchenyi István grófnak« c. munkáját adta ki. A konzervatív-párt pedig »Világ« c. alatt külön lapot adott ki ellene.

Midőn a »Pesti Hirnaplót« megvált, új hirlap alapításáért folyamodott. Metternich a legfinomabb alakban megkísérelte megvesztegetni, de Kossuth a leghatározottabban utasította vissza a csábítást.

1844. október 6-án alakította meg Kossuth Batthyány Kázmér gróffal mint elnökkel, Teleki László gróffal, mint alelnökkel és a haza sok más kitűnő fiaival, a magyar ipari termelésnek az osztrák elleni védelmére a védegyűlést, mely roppant sikert ért el s csakhamar a bécsi kormányt megrémítette.

Az 1847-iki országgyűlésen lépett föl Kossuth először mint követ, de már ekkor oly nagy hatalma s népszerűsége volt, hogy a szabadelvű ellenzék programját ő készítte el, s ebben már benne vannak mindazon alapelvek, melyek az 1848-iki törvényezikében jutottak megvalósulásra. Az 1847. évet a konzervatívok és liberálisok küzdelmei töltötték be, melyekben Kossuth fényes diadalokat aratott.

Igy következett be az 1848-iki francia forradalom s Lajos Fulópnek, a polgár-királynak elűzése, a II. francia köztársaság proklamálása. A szabad eszmék eme győzedelme népünkre s országgyűlésünkre is gyújtólag hatott s Kossuth egy lángoló lelkesedéssel beszéde után, az utóbbi feliratot intézett a felelős kormány és a népképviselő eszméjének megvalósítása végett az uralkodóhoz.

E felirati javaslatot a bécsi, márc. 13-iki forradalom hatása alatt az országgyűlés mindkét háza elfogadta s egy küldöttség vitte föl Bécsbe.

Eközben a pesti ifjúság lelkes dolgot művelt. Megalkotta a hirneves 12 pontot, melyekben a magyar nemzet kívánalmait foglalta össze, s azt március 15-én a Landerer és Heckenast-féle nyomdában minden előzetes cenzúra nélkül kinyomatta s így levétta a nálunk semmi törvényes alappal nem bírt előleges könyvvizsgálat hydra fejét s e naptól datálódik a magyar sajtószabadság, e naptól kezdve viszik az események, a korszellem és a vezérférfiak a magyar nemzetet is a felé a választás felé, hogy vagy kivívja a hon legdrágább kincsét, az alkotmányos szabadságot, békén, a kormányzati bölcsesség engedményei útján, vagy belesodortatik önvédelmére megsemmisítésének elhárítására egy élet-halál küzdelembe.

Március 15-én irta meg s szavaltá el Petőfi a »Talpra Magyart«, a szabadságharcz e kúrriadóját. Márc. 17-én pedig visszatért a bécsi küldöttség s a legszebb sikerrel számolt be annak nevében Kossuth.

Ekkor építették meg Kossuth alkotó és teremtő lánglelkének vezérelete alatt, mintegy álomszerű gyorsasággal a tündéreggél varázslatához hasonlóan, a modern, a szabad, a jogaiban egyenlő, alkotmányos Magyarország nagy épületét.

Bámulatos alkotás az 1848-ik országgyűlés alkotása. Valóságos második, vér nélküli honalapítás. A hűbéres, a rendi, az elnyomott, a széttagolt, kihaszánt és elmaradt Magyarországból megépíti a független, szabad, egységes, haladó Magyarországot s a legszebb erkölcsi eszme diadalaképpen e századokra kiható törvények élére a hála szavait igtatja ama férfiu iránt s annak fia László iránt, kinek hazánk annyit köszönhetett — József nádor és fia István főherczeg iránt. A független felelős magyar miniszterium, a népképviselő elvén alapuló s évenként ülésező országgyűlés, a közhatalmú, a nemzeti őrseregben az általános védkötelettség, az elszakasztott magyar és erdélyi országi részek uniója, az urbéri kapcsolat, urbéri szolgálmányok, papi tized, az ösiség megszüntetése, a vallásygenlőség kimondása, a sajtószabadság törvénybe igtatása — ez a sok fényes vívmány, a melyekre Széchenyi lánglelke is törekedett, de a melyek létesítését az ő konzerválva haladó szelleme legfeljebb egy század folytonos munkája alapján remélhette, mindez a Kossuth nevéhez van elváhatlanul kapcsolva s magukban is tulontúl elegendők arra, hogy nevét a nemzeti mythos a félistenek közé emelje s annak a halhatatlanságát biztosítsa.

1848. március 20-án mutatta be Batthyány Lajos gróf, az első független felelős miniszterium névsorát s tagjait. Ebben Kossuth pénzügyminiszterséget vállalt. De már egy hét múlva a bécsi titkos udvarpárt, az u. n. Kamarilla rábirta V. Ferdinándot, hogy vonja vissza a Magyarországnak tett alkotmányos engedményeket. S itt kezdődik aztán az elkeseredett élet-halál harc a nemzet között egyrészt, mely most már belátta, hogy az alkotmányos szabadságjogok kivívásához s megtartásához van kötelemzeti léte is, s mely most már Kossuthot ismerte el

föltétlen vezéréül s másrészt a bécsi udvari reakció csel-szövői, az u. n. kamarilla között, melynek élén Ferencz Károly és Zsófia főherczegnő állottak s mely elérkezettnek látta az időt arra, hogy a magyar állam függetlenségének utolsó maradványait is elkobozva, azt teljesen beleolvassza az egységes osztrák császárságba.

Ezért nevezte ki Jellassichot horvát banná a felelős miniszterium kinevezése előtt, mert tudta, hogy e magyargyűlölő s féktelen nagyravágyású férfiu, kész eszköz lesz a kamarilla kezében, sőt tervi keresztülvitelére.

De az országgyűlés rettenhetetlen magartatása s az osztrák részben elharapódzott forradalmi mozgalmak végül is engedékenységet javaltak Bécsnek, s így 1848. ápril 11-én kihirdették a szentesített 1848-iki törvényeket.

A felelős kormányra és Kossuthra mint pénzügyminiszterre roppant feladat várt, mert a megíjodott magyar állam kincstára ugyiszólván egész a üres volt. Pénzre pedig a feltornyosuló számtalan feladat mellett szükség volt azért is, mert már ekkor a reakció megkezdte rég előkészített gyászos tervének végrehajtását: a nemzetiségeknek a magyarság ellen való fellázítását.

Jellassich, titokban támogatva s pénzzel segítelve, nyíltan megdorgáltott az udvar részéről, nyílt lázadásban tört ki, délen a szerbek Rajacsich patriarcha vezérélete alatt szintén hozzá láttak a gyújtogatás és öldöklés munkájához. A Felső-vidéken Hurbán tótjai, Erdélyben pedig az oláhok nyugtalankodtak.

Ily nehéz viszonyok közt nyílt meg 1848. júl. 5-én az első népképviselői országgyűlés, melyen Kossuth az óriási izgalomtól és munkától súlyos betegen jelent meg s ekkor mondotta el azt a hirneves beszédét, melynek alapeszméje: »Uram, a haza veszélyben van.« Az események jellemzésében mutatott vas-logikája, a helyzet mérteri rajza, honszeretetének lángoló lelkesedése és ékesszólásának varázsa arra bírtak az országgyűlést, hogy Kossuth követeléseit: 200.000 főből álló haderőt s az ennek előállítására felszerelésre és fenntartásra szükséges költséget Kossuth és a kormány rendelkezésére bocsássa. Kossuth felszólítására a nemzet aranyát, ezüstjét, ékszerét, drágaköveit odahordta a hazafiu aldozatkészség oláhára s csakhamar annyi ércalap volt együtt, hogy 12 millió forint értékű Kossuth-bankót bocsáthattak ki.

És erre égető szükség is volt, mert az osztrák udvari part és kormány nyíltan kijelentette, hogy Magyarország önállósága az ősszmonarchia érdekeibe ütközik. Kossuth indítványára még egy 100 tagú küldöttség ment föl Bécsbe — de a válasz neki Jellassich megdicsérese s buzdítása volt. A katasztrófa feltartóztatlanul közelgett — a Batthyány-minisztérium lemondott, a minek Bécsben felette örültek s ideiglenesen a nádort bízták meg — az 1848: 3. tvccikkel ellentétben — a kormányzással. Kossuth vonakodott engedelmessé a törvénytelen rendeletnek s kijelentette, hogy miniszteri székből mindaddig nem távozik, míg utóda tövényesen ki nincs nevezve. Ideiglenesen Kossuth és Szemere vitték a kormányt s az országgyűlés Kossuth lángoló szónoklata által fellelkesítve, új honvédseregnek toborzást s új papírpénzek kibocsátását rendelte el.

Ekkor Batthyány Lajos Kossuth nélkül egy új miniszteri névsort állított össze, Kossuth pedig az új honvédelmi bizottmány tagja lett; de az udvari pártnak már kisebb gondja is nagyobb volt, mint gondolni azokkal az alkotmányos törvényekkel, melyeknek épen teljes megsemmisítésére törekedett s így az új miniszterium nem is nyert megerősítést, hanem a helyett Jellassich 1848. szeptember hó 11-én beüött az anyaországba s ezzel megkezdődött tényleg az a titáni küzdelem a magyar nemzetnek szabadságáért, alkotmányáért — nem, sokkal többért: léteért, melyet ellenségeink lázadásnak, forradalomnak bélyegeznek, de a melynél igazságosabb, nemesebb, nagyszerűségében páratlanul harcot a görög Miltiades, Leonidas és Themistokles ideje óta nemzet nem vívott.

Sem terünk, sem időnk arra, hogy e helyen e nagy, dicső harcnak habár vázlatos történetét megírjuk, bár elismerjük és tudjuk, hogy a szabadságharc története nélkül Kossuth életrajza nagyon tökéletlen munka. Hisz annyi dicső, annyi bátor, lelkesült ember, annyi vezér és annyi százezer közharcos között az egész szellemi vezérléte, kivéve a katonai dolgokat, melyekhez nem értett, ő tartotta kezében.

Mint toborzott hadsereget és pénzt, városról városra járván; hogy nőtt nyomában a katona, mint eső után a fűszál; hogy akart meg a kocka elvétele után is alkuozni Windischgrätzcel, hogy elhárítsa az ártatlan vér ontását, hogy állított fegyvergyárakat s szerelte fel azt a katonaságot, mely járatlan, tanulatlan újonckból a csaták és a lelkesedés lángjának keresztiségeben a dicső magyar honvédsereggé let; mint tette meg Görgeyt, az ő legnagyobb személyes ellenségét a hadsereg fővezérévé: ezt mondja el helyettem egy hívatott történetíró.

Az osztrák kormány és udvar a honvédség kápolnai csatavesztése után elérkezettnek látta az időt a »lázázó« Magyarország teljes megsemmisítésére. 1849. március 4-én kibocsátották a »kremseri alkotmányiratot«, melyben a magyar államot, mint ilyet, teljesen megszüntetik, az 1848-iki unió ellenére elszakasztják tőle Erdélyt, el Horvát-Szlavonországot, Fiumét, a Bánságot s a megmaradt csonkot »koronatarományyá« deklarálják.

De mintha a népek Istene meg akarta volna bosszulni ezen, a magyar alkotmány és a pragmatica sanctio kétoldalú kapcsába ütköző merényletet: ettől kezdve seregeink diadalról diadalra nyomultak elé s mivel e közben orosz segédszeregek is jelentek meg Erdélyben az osztrákok védelmére, Kossuth elhatározta, hogy széttepeti a nemzettel is a pragmatica sanctiót, ha már az uralkodóház széttepete s 1849. ápril 14-én kimondatta a Debreczenben székelő országgyűléssel a Habsburg-ház trónvesztését. Ekkor mondotta ki azokat az »emlékeztető« szavakat is, melyeken politikai intranzigentizmusa »azóta is gyökerezik.« Velem rendelkezhetik Isten akármiként az életben, bocsáthat reám szenvedést, bocsáthatja reám a bürök-poharat, vagy a száműzetést, de egyet nem bocsáthat reám soha, — azt: hogy én valaha az osztrák háznak alattvalója legyek.

Ekkor választották meg őt kormányzóvá, Szemere Bertalan pedig lett a miniszterelnök és belügyminiszter.

Kossuth és a nemzet e ténye fölött itélni a történelem van hivatva, de akkor annyi üldözés és méltatlan bántalom után, körülvéve zsoldos seregektől, belekergetve a nemzetiségek mesterségesen felsított lázadásával a pol-

reakció csel-
élén Ferencz
elérkezettnek
getlenségének
en beleolvasz-

nná a felelős
gy e magyar-
sz eszköz lesz
telére.

artása s az
mozgalmak
s így 1848.

törvényeket.
mint pénzügy-
megifjodott
a üres volt.
adat mellett
ió megkezdte
a nemzeti-

segélyezve,
lt lázadásban
cha vezérlete
ldöklés mun-
élyben pedig

1848. jul. 5-én
Kossuth az
jelent meg

et, melynek
n. Az ese-
helyzet mes-
e és ekessző-

hogy Kos-
s az ennek
késleges költ-
bocsássá.

stjét, éksze-
atkészség ol-
att, hogy 12
ki.

osztrak ud-
gy Magyar-
sibe utközik.

öttség ment
gdicsere s
ul közelgett

nek Bécsben
meg — az
sal. Kossuth

rendeltek
addig nem
zeve. Ideig-

et s az ör
fellelkesítve,
kibocsátását

egy új mi-
az új hon-
partnak már

azokkal az
teljes meg-
érium nem

1848.
ezzel meg-
gyar nem-

sokkal töb-
forradalom-
nemesebb,

Miltiades,
n vívott.

en e nagy,
gírjuk, bár
ténete nél-

Hisz annyi
er és annyi
vezérletet,
tett, ő tár-

sról városra
eső után a
án is alkü-

rtatlan vér
e fel azt a
ól a csatak

eső magyar
z ő legna-
zérévé: ezt

g kápolnai
a lázadó
március 4-én

melyben a
intetik, az
t-el Hor-

megmaradt
na boszulni
anció két-

zdvé sere-
e közben
en az osz-

zítettépeti a
rakodóház
Debrecenben
tségét. Ek-

I. melléklet az „Örálló” 24 ik (rendkívüli) számához.

garháboruba, idegen zsoldos betörése által fenyegettetve, alkotmányától, államterületének integráns részeitől megfosztva, tisztességes ajánlataival visszautasítva, a kremsieri merényletben megcsúfolva, megmámorosodva a diadaloktól: nemzet aligha tett volna másként.

A népek gondviselése azóta beheggesztette ezt a mindkét részről ütött sebet s az udvar és nemzet által szétépett pragmatica sanctio az 1867: 12. tvicikkben új, az eddiginél erősebb alapot nyert. De Kossuth megmaradt mindhalálig az 1849. ápril 14-iki függetlenségi nyilatkozat állaspontján.

A függetlenségi nyilatkozat teljesen megrémítette az osztrak udvari pártot s addig könyörögtek az orosz cárnak, míg az Paskievics vezérlete alatt 200.000 embert küldött a bukó-félen levő abszolutizmus segélyére. A tragédia ettől kezdve gyorsan fejlődött.

Junius 14-én lépték át az orosz hadtestek a határt s augusztus 13-án Görgei letette a fegyvert Világosnál Rüdiger orosz tabornok előtt, miután Kossuth és a polgári kormány már előbb lemondott s Görgey követelésének megfelelőleg reá ruházta át a legfőbb polgári és katonai hatalmat: a diktatúrát.

Kossuth 1849. aug. 17-én kelt át, mint menekülő Orsovanál a Dunán, elszakasztva bent maradt nejétől, gyermekeitől. Elbukhatott — de meg nem tört, pedig teljesen vagyontalanul, mindössze 1000 arannyal lépett át a határon, mely azonban segélyforrás nélküli menekülő tarsai fentartására is szolgált. Rögtön Angliába akart sietni, hogy ott szerezzen barátokat a magyar szabadság eltiport ügyének. De az osztrak kormány mindent elkövetett, hogy a magyar menekülőket véres boszúja betöltése végett kiadassa a török kormányval. Ekkor Kossuth végrendeletet tett s neje és gyermekei gondozását Guyon Rikárd tábornok, mint angol alattvaló védelmébe ajánlotta. De a török szultán ellenszegült a bécsi követeléseknek s hajlandóbb volt osztrakkal, oroszokkal háborúba keveredni. Mindössze annyit tett meg, hogy előbb Sumlába, majd Kiutahiába (Kis-Ázsia) internálta az emigránsokat és Kossuthot is. Kossuth neje, mint a mult években Garasanin volt szerb miniszterelnök által közrebocsátott okmányokból megtudtuk, az ő atyja, Szerbia akkori külügyminiszterének titkos pártfogása s védelme mellett, eljutott, folyton bujdosolva, rettegve férjéhez; gyermekeit azonban csak 1850-ben, az angol kormány közbenjárására bocsátotta szabadon a bécsi kormány, Kossuth beteges édes anyja külföldön, száműzetésben, 1850-ben hunyt el.

Kossuthnak kis-ázsiai fogságából való kiszabadítása végett az amerikai Egyesült-Államok kormánya tette meg a kezdeményező lépést a török udvarnál s ez akcióhoz az angol követ is teljes erővel csatlakozott. Így köszönhette Kossuth s a kis-ázsiai magyar emigráció szabadságát a világ legszabadabb két népének.

1851 szeptember 1-én szállt föl családjával s néhány társával a „Mississippi” amerikai gőzösre s mint már írtuk, először is az Egyesült-Államokba akart menni, köszönetét kifejezni, de aztán Londonban közvetlenebb s gyorsabb

segélyt remélvén nemzete számára az angoloktól, ezt tette első helyre s Angliába utazott.

Ettől kezdődik Kossuthnak emberfölötti erővel, kitarással és a nagy elme s igazi honszeretet előrelátásával folytatott küzdelme az abszolút osztrak császárság, mint hazája eltiprója ellen s a magyar szabadság visszaszerzéseért; ekkor szerzett Kossuth ékesszólása, bámulatos lelke s jelleme Európa és Amerika szabad népeinél annyi tisztelőt, barátot a rablancok közt sinlődő magyar nemzetnek, csodalót önmagának.

Kossuth angliai utazása és hatheti angliai tartózkodása több volt, mint egy győztes imperátor diadalmenete — de erről majd más közleményben szólnunk; nem kevesebb megtiszteltetés várt reá akkor, midőn 1881. novemberben hajóra szállt, hogy az észak-amerikai Egyesült Államokba hajózzék szabadságának megköszönése végett. Fogadtatásáról tárcarovatunk közleménye szól. De Kossuth személyét mindenütt háttérbe szorította s hazája felszabadítását tette egyetlen céljává. Visszautasította az amerikaiak által részére felajánlott 100.000 dollár nemzeti tiszteletajándékot, hanem felolvasásokat tartott belépti díjak mellett s ezek 200.000 frank jövedelmét amerikai magyar dollárok nyomtatására használta, hogy a szervezendő szabadságharcban legyen pénzalap és arra, hogy fegyvereket rendeljen egy amerikai gyárral. Így történt, hogy, nemcsak a 200.000 frankot áldozta e célra, de Londonba visszatérve, valósággal a nyomor kopogtatott ajtaján. Mikor aztán az angol nép aláírást akart részére megindítani, ez ellen halásan, de büszkén tiltakozott s újra fényes erkölcsi és anyagi sikerű felolvasásokat rendezett, szabad idejében pedig valóságos katonai szaktekintélylyé képezte ki magát, hogy az új magyar szabadságharcban ő lehessen a katonai fővezér is.

A krími háboru idején valóságos diplomáciai karrá szervezte a magyar emigrációt, melynek Európa minden nevezetesebb városában voltak megbízható ügynökei.

Majd Cavour és Viktor Emmanuelnek, az olasz egységre irányuló törekvéseit fölismervén, ezzel kapcsolta össze a magyar ügyet, 1859-ben „Tájékoztatót” küldött titokban nemzetének, Cavaurral megegyezésre is jutott a támogatás feltételeire nézve; majd Piemont szövetségese III. Napoleon is alkudozásba bocsátkozott vele, megalakították az olaszországi „magyar légiót”, a „magyar nemzeti igazgatóságot”, Kossuth aztán Londonba sietett, hogy az osztrak-barát Derby-kormányt megbuktassa, a mi neki, a hontalan idegennek hatalmas szónoklatai által úgy sikerült, hogy ékes szolását ma is bámulattal emlegetik a politikai szónoklat hazájában.

Egyezsége lépett Couza román és Milos szerb fejedelmekkel, ekkor merült föl a sokat emlegetett dunai konföderáció eszméje. De Kossuth mindig vigyázott szövetségeseivel, különösen III. Napolconnal szemben arra, hogy ezek a magyar nemzet felkelését nyomorultul ne használhassák eszközül, melyet, mint a kifacsart citromot, eldobnak, ha céljukat elérték.

S ennek lehet tulajdonítani, hogy teljes megsemmisülés nem érte nemzetét akkor, midőn a solferinói döntő döntő csata után a levertt osztrakkal, a magyar ügyet elejtve, Napoleon s Viktor Emanuel megkötötték a villa-

francai békét, vagy később, midőn Couza elárulta Kossuthot és a magyar ügyet s a neki, — mint titkos szövetségeseinek — küldött fegyvereket elkobozta. Kossuth fejedelmi büszkeséggel utasította vissza azt a gazdag anyagi segélyt, melyet neki s családjának Napoleon Pietri szenátor által felajánlott.

Kossuth ezután is minden idejét, munkáját s jövedelmét Magyarország felszabadításának szentelte; két ízben látszott még faradhatlan törekvéseinek sikere. Először, midőn Garibaldi 1860. máj. 5-én halhatatlan czerével Marsalánál kikötve, Sziciliát és Napolyt elfoglalta, a mikor is Kossuth Cavaurral, Garibaldival, Farinivel lépett szövetségre. (Túrr István, a marsalai ezerek egyike lett az olasz-magyar légió parancsnoka.)

Ekkor bocsátotta ki az uralkodó az 1860. okt. 20-iki diplomát s kezdődött meg az alkotmányosdi, majd a februári pátenst, közben azonban Kossuthot az angol bíróságok előtt bepörölte s elítélte osztrak pénzek jogosulatlan gyártása miatt. Ekkor Cavour 1861. jun. 6-án bekövetkezett váratlan halála elhervasztotta Kossuth reményeit.

Másodszor az osztrak-porosz 1866-iki háboru alkalmával remélt biztos sikert, de ekkor már az uralkodóban és a nemzetben meg volt a kibékülés szükséges voltának őszinte érzete s Deák Ferenc bölcsesége, a körülmények okos felhasználásával vér nélkül szerette meg az 1867-iki kiegyezésben mindannak nagyobb részét, a mit Kossuth a magyar szabadságharc által s azután 17 évben keresztül tartott faradhatatlan küzdelmei által akart megszerezni.

De Kossuth a kiegyezésben s a dualizmusban addikációt látott a nemzet részéről; s nem akarta elismerni, hogy a Habsburg-dinasztia, 300 év hagyományának megtagadásával, feltétlenül, minden tartalék nélkül ismerje el a magyar nemzet függetlenségét. O szigoruan megmaradt az 1849. ápril 14-iki trónvesztési nyilatkozat alapján. De ezt csak személyes meggyőződésének tekintette s abba sem a nemzetet, sem annak egyes pártjait be nem vitte.

Igy aztán 1867 óta áthidalhatlan úrt vont maga és az új alkotmányos alakulások közé; élve az lett, a mi más nagy férfi halála után: a történelem egyik fényes alakja. De azért egész addig, míg le nem hunyta fáradt szemeit: egy nemzet ósztatlan szeretete, tisztelete, sőt rajongó imádata környékezte.

Árpád, Szent-István, Hunyadi János, Mátyás, Bocskay, Bethlen, Rákóczy, Kossuth, Széchenyi, Deák e nemzetnek mindenkor legnagyobb alakjai.

De Kossuth egész haláláig a szerető édes atya gondjaival örködött hazája és nemzete sorsa fölött s minden fontosabb kérdésben fölemelte óvó, intő, tanácsoló szavát, magához, multjához mindig hűen, követhetesen. Utoljára a szabadelvűség ügyének tett megbecsülhetlen szolgálatot, midőn a függetlenségi és 48-as pártot s az egész nemzetet az egyházpolitikai reformjavaslatok elfogadására szólította föl. Mint mikor a bucsuzó nap visszatekint s fényvel elárasztja, megvilágosítja az egész vidéket; azonképen tekintett vissza még egyszer az ő nagy, dicső lelke is, fényt és világosságot árasztván a politikai élet mezejére.

A szabadelvűség, a szabadság lánglelkű apostola legméltóbb hatyudala ez volt!

Kossuth száműzetésében egymás után vesztette el szeretteit. 1862. ápril 22-én halt meg egyetlen leánya, 1865. szept. 1-én neje, 1881. ápril 10-én, bús magányának hű osztályosa, Ihász Dániel honvéd ezredes.

Hozza méltó irodalmi emlékei: beszédei, melyek olvasva is az ékesszólás mesterművei, nagyszámú politikai levelei s iratai.

És most tegyük le ezt a gyarló tollat, mely eddig is reszketve rajzolta meg ily nagyság halvány körvonalait s engedjünk szabad folyást könyeinknek akkor, midőn az emberi élet legvégső határán túl a gondviselés elszóltotta tőlünk azt, ki egész életét nemzetének szentelte, ki századokra szóló alkotásokkal ajándékozta meg népét s ki önvérével táplálta azt, mint a pelikán fiait. Maga börtönt, száműzetést, hontalanságot türt érette, nyugalmát, vagyonát aldozta fel oltarán. Oh hadd boruljunk le hódolattal a század legnagyobb de legboldogtalanabb magyarjának emléke előtt!

Kossuth Angliában.*)

Rónay Jácint nagyérdékű naplójegyzetei különösen részletesen emlékeznek meg arról a fényes fogadtatásról, melyben Kossuth a Törökországgal angol részről folytatott diplomáciai tárgyalások folytán bekövetkezett kiadása után Southamptonban történt partraszállásánál részesült; rendkívül sok becses jellemző adatot tartalmaznak ezek az emigráció történetének első éveire; autentikus szövegben kapjuk bennök Kossuth első angol beszédét, egyidejűleg a londoni emigráció tagjai közti meghasonlás indokai leplezetlen feltárásával. Southampton a tudósításra talpra kelt s a tengerpartra tengernyi nép özönlött, úgy hogy a hatóság kénytelen volt rögtönözött korlátokkal elkülönböztetni a kikötő terét, hova vagy 300 előkelő polgár és vendég bocsátatott s ezek közt volt mintegy 30 magyar, kiknek élén Kemény Farkas állt, kit piski hős és Kemény létere nagyban aggasztott az a kis szónoklat, melylyel az üdvözetet át kellett volna nyújtania, pedig a jó öreg már Londonban többeknek, nekem is, mint ő szokta mondani, könyv nélkül elszavalta.

Ugyanaz nap délután két óraker a parti örök gyakorlott szeme felismerte a messze távolban «Madridot» s a mint a hajó közeledett a southamptoni mayor M. Andrews «arrived in his chain of office, a blue coat with official brass buttons and gold embroidered vest» — mondja a hivatalos jelentés, néhány előkelő polgárral esolnakba ült s a «Madrid» felé evezett, hogy az érkező vendégeket üdvözölje.

Kossuth Lajos a fedezeten kezét fogva a küldött-séggel az üdvözetet e szókkal viszonzá:

*) Kossuth életének ama fényes mozzanata, mely e közleményünk tárgyát képezi, Rónay Jácintnak, a nagy emlékü kath püspöknek mindössze 10 példányban nyomott emlékiratából van véve. Mintegy kiegészíti Kossuth amerikai fogadtatásáról írt s most folyó tárcaközleményünket, mely szintén ily kegyeletes forrásból. — Jászay Pál irodalmi hagyatékából ered. Kitiűnő munkatársunknak, V. S. urnak nagy köszönettel tartozunk e közlésért.

Szerk.

— Ah now I feel, I am free when I touch your soil!

A hajó már-már kitört, a kis magyar csapat, Kemény Farkassal az élén dobogó szívvél számította a viszontlátás pillanatait, midőn a partról ismét egy csolnak indult s két férfival s egy hölgyvel «Madrid» alá hajtott s néhány pillanat múlva ott volt Pulszky Ferenc és neje a fedélzeten. Kossuth mindkettőt megölelte a mig Pulszky Ferenc a második férfit Mr. Crosskey amerikai konzult bemutatta, addig Pulszky Ferencé sirva borult Kossuth Lajosné keblére «She — írja a Weckly Dispatch — and madam Pulszky flew into each other's arms, kissed each other and wept in turns!»

«A jelenet — írja Rónay — mélyen meghatotta az idegeneket, de később értesültem, rosszul esett azon kis csapatnak, melynek élén Kemény Farkas állt. A magyarok zokon vették Pulszky Ferenc külön-válását, a hivatalos üdvözlés megelőzését s lealázva érezték magokat azon játék által, mely a menekültek testületével s ebben Kossuth Lajos néhány régi, végig hű barátjával üzetett, pedig ez csak előjáték volt. Ah mily jól esett ezek hallatára — teszi hozzá Rónay — hogy nem voltam jelen, hogy nem volt — mért ne vallanám meg önmagamnak — kedvem a hódolatra.»

«Madrid kikötött, Kossuth Lajos partra szállt nejével, Vilma, Ferenc, Lajos gyermekeivel s ezek nevelőjével, Karády Ignáccal és Ihász D., Török, Lemmi, Vissanszky, Lussakovszky, Koszak . . . utitársaival. E pillanatban felriadt az ezek hurrah-ja s annak zajában a kis magyar csapat «éljenez» és átnyújtott igénytelen «üdvözlő» mint sóhaj enyészett el.

Kossuth Lajos és családja, Pulszky Ferenc és neje — a készen álló hintókra keltek s zenekíséret és a nép örömrivalgásai közt az amerikai, angol és magyar színekkel feldíszített «High-Street»-en keresztül a városi Mayor lakására hajtottak — Kossuth Lajos az egész uton födetlen fővel és a hintóban állva fogadta a nép üdvözlését s viszonzta a házak, ablakaiból feléje mosolygó arcok és kendők tisztelgését.

A sűrű néptömegben lépést haladó hintók végre a Mayor lakásához jutottak, hol a vendégek visszavonultak — nyugodni, de erről szó sem lehetett, a rivalgó nép Kossuth Lajost látni, hallani óhajtott s kénytelen volt az erkélyre lépni, hol a néphez így szólt: (A következő beszédet Rónay egészen eredeti angolban adja.)

«Kérem nézzék el önök rossz angolságomat. Hét hét-tel ez előtt fogoly valék Kuvayában, Kis-Azsiában, most szabad ember vagyok (Éljen, cher). Szabad ember vagyok — mert a dicsőséges Anglia akarta. (Éljen) Az az Anglia akarta így, melyet az emberiség szelleme kiválasztott nagyságának maradandó emlékéül, a szabadság szelleme pedig boldog otthonává választott. Rokonszenvűktől üdvözölve, mely az elnyomott emberiség reményhorgonya, szabadságuk, nagyságuk, boldogságuk láttára s boldogtalan hazám képével lelkemben meg fogják bocsátani a felindulást, mely elfog (éljen) természetes következményét az oly meglepő változásnak, az oly eltérő körülményeknek. (Éljen) Bocsássanak meg tehát, hogy nem vagyok képes oly melegen mondani köszönetet, mint a hogy érzek, a nemeslelkű fogadtatásért, melylyel Önök csekély személyemben

hazám ügyét tisztelik meg, (Éljen) Csak azt óhajtom: a mindenható Isten adja meg Önöket és dicső hazájokat. Óhajtom, hogy szívélyes fogadásukkal a remény és vigasz sugarát vessék szülőhazámra. (Éljen) Legyen Anglia minden időkre nagy, dicső és szabad, (Éljen) de engedjék remélnem a mindenható Isten kegyelméből, a saját kitaró erejükből, nemes segedelmökből, hogy Anglia habár minden időkre a föld legdicsőbb pontja fog maradni, de nem marad az egyetlen, a hol a szabadság lakik. (Nagy éljenzés) Southampton nemes város lakosai! midőn kezdet fogok polgármesteriükkel, legjobb és legigazabb barátommal (itt Kossuth a Mayor felé fordul s erősen meg- rázta kezét kitaró éljenzés között) van szerencsém köszönetet mondani Önöknek s a legmélyebb hódolattal üdvözölni Önöket; Southampton munkás, nemeslelkű felvilágosult és viragzó városának lakosait (hangos éljenzés.)

Ez volt Kossuth Lajos első beszéde Angliában, melyet zajos tetszéssel fogadott a közönség, de nem érte be vele. Kossuth Lajosnak is meg kellett jelennie az erkélyen s mig clismerésül kendőjét lebegtette, uj óhajta kelt a tömegnek: «Bring out the children!» hangzott mindenütt. A gyermekek megjelentek, Kossuth Lajos és Ihász Dániel segítségével magasra emelte idősb fiát Ferencet s megcsendült a «God save the Queen!» A nép födetlen fővel végig hallgatta a himnusz s midőn elnémult, Kossuth Lajos ismét szót emelt.

«Uraim, dicső látvány egy királynőt látni a trónon, a ki a szabadság elvét képviseli (hangos éljen). Önöknek meg van ez a kiváltságuk. Midőn még egyszer köszönetet mondok szives fogadásukért, engedjék meg, hogy ahhoz csatoljam érzelmem kifejezését is, melyhez Önöket is kérem, hogy hozzájáruljanak. Háromszoros éljent mondok kegyes királynőjükre. (Hangos éljenek) Isten adja meg mindnyájukat. (Éljen)

Délután 5 óraker a városi hatóság meghívására Kossuth diadalmenetben vonult a község termébe, hol a város színe egybebegyűlve már rég várta több előkelő vendéggel, kik közt volt — irták a lapok — Mr. Wyld W. P. Mr. Ch. Gilpin, Mr. George Dawson Birminghamból, Mr. Pulszky, Mr. Hajnik s mások. A Mayor kézen fogva mutatta be Kossuth Lajost s lelkes szavakkal üdvözölte. Következett a hivatalos hatósági adresh, melyet a Toron Clerk olvasott fel s melyre Kossuth Lajos hosszú beszéddel válaszolt, kissé tán idegenes hangzottsággal — jegyzé meg Rónay. — De bámulandó folyékonyssággal és bebizonyította, ha erre még szükség volna, hogy a szónokok fejedelme.

A hatalmas cheer-ek után esőnd lón s a Mayor egy lobogót nyújtott át Kossuthnak, melyet Amerikából a newyorki magyarok küldöttek Magyarországnak; de későn érkezett, akkor, midőn a magyar nemzet szerencsés csillaga már lealozott s mivel nem jelentkezett, ki a lobogót kiváltotta volna, a vármhatóság a rendes idő lejáratával áruba bocsátá. Így került a southamptoni Mayor birtokába, ki azt Kossuthnak felajánlá azon reménységének adván kifejezést, hogy a magyar nemzet egykoron még használandja. Kossuth keblére szorítván a lobogót, így nyilatkozott: «Elfogadom, mint legbecesebb bizományt a magyar nemzetnek s esküszöm Önöknek, hogy a

reakció esel-
lén Ferencz
elérkezettnek
retlenségének
n beelőlvász-

óhajtom: a
házajokat.
és vigasz
glia mind-
gedjék re-
aját kitar-
habár min-
ni, de nem
Nagy éljen-
midőn ke-
zabb bará-
rösen meg-
sém köszö-
attal üdvö-
kü felvilá-
jenzés.)»
fiában, me-
m érte be
nie az er-
aj óhajtása
gzott min-
os és lhász
Ferencet s
p fődétlen
mult, Kos-

a trónon,
Önöknek
köszönetet
gy ahhoz
öket is ké-
nt mondok
áldja meg
eghivására
ébe, hol a
bb előkelő
Mr. Wyld
mingham-
yor kézen
vakkal üd-
melyet a
jos hosszú
atással —
ysággal és
gy a szó-

Mayor egy
erikából a
k: de ké-
szerencsés-
e, ki a lo-
idő lejá-
ni Mayor
nényiségé-
egykoron
a lobogót,
b bizomá-
k, hogy a

kápolnai
lázadó
rcius 4-én
nyelben a
ntetik, az
t: el Hor-
megmaradt
a boszulni
nctio két-
zdve sere-
e közben
en az osz-
éttépeti a
alkodóház
ebrecenben
lségét. Ek-
at is, me-
ökerezik
bocsáthat
i: vagy a
azt: hogy
Szemere
miniszter.
a törté-
meltatlan
kergetve
al a pol-

2-ik melléklet az „Órálló” 24-ik számához.

lobogót bármi lenne is végzetünk, gyávaság vagy nagy-
ravagyás nem fogja bélyegezni soha.»

A beállt esendben Mr. Folney a «Hampshire Inde-
pendent» című lap szerkesztője olvasá fel a southamptoni
polgárok 1100 aláírással hifelesített üdvözetét, utána
Charles Gilpin szolt a tekintélyes londoni City polgár s
végre Mr. George Dawson hódolt a birminghami pol-
gárok nevében, azon reményt nyilvánítván, hogy Kossuth
Lajos szerencsételni fogja Birmingham városát, mely
kezdetől fogva oly lelkesedéssel karolta fel Magyaror-
szág szent ügyét.

Igy végződött a southamptoni nagy nap az első,
mely a kiutahíai magyarokat üdvözlé. Következtek a
winchesteri fogadtatás, a southamptoni bankettek. . . Kos-
suth több napon át ünnepeit vendég volt a Mayor szives
házánál s midőn az ünnepek örömei elnémultak, zajtala-
nul, feltűnés nélkül, okt. 29-én napkelte előtt Londonba
utazott.

Megérkezvén Kossuth Londonba, elfoglalta család-
jával és legbensőbb környezetével azon kényelmes házat
(Eaton place), melyet tisztelői egyike, Massingbird test-
őrtiszt rendelkezésére bocsátott és megkezdődött a zajos
londoni élet, melynek fénypontja kétségtelenül a City fo-
gadtatás volt, midőn Kossuth százezernyi nép leirhatlan
lelkeseése közt London szívéen keresztül a Guildhallba
vonult, hol a világ-áros első polgára, a Lord Mayor át-
nyujtotta neki a városi hatóság aranyba foglalt hivatalos
üdvözetét. Oly kitüntetés volt ez, mely eddigelé csak
idegen fejedelmeknek esett osztályrészul.

A guildhalli dicsőség után az angol tisztelgők és az
elégületlen világ minden néven nevezendő menekülje egyen-
ként vagy testületileg ostrom alá vették Kossuth lakását
s volt az addig oly csendes Eaton Placeben zaj s a ház-
nál és azonkívül elég surlódás, elégületlenség, baj. Végre
mi is — beszélí Rónay — a magyarok eljutottunk az
Eaton place-i házba, Ott voltunk mind, Kossuth szívélye-
sen fogadta honfitársait s elragadó ékesszólással ecse-
telte a multat s a biztos jövőt. «Csak akarnunk kell s
fogunk győzni, sorakozzunk. . . » A beszéd vége felé, iró-
asztalához fordulva felragadott egy levelet s összegyűrű-
s lelkeseéssel így végzé: «valamint e papirszeletet ösz-
szetöröm tenyeremben, ugy fogom összemorzsolni hazánk
elnyomóit». A éljen felriadt, Esterházy Pál gróf elérzéke-
nyülve üdvözlé a jövőt s ennek egyedüli reményét Kos-
suth Lajost.»

V. S.

A gyászhir Sárospatakon.

— **A gyászhir és a főiskola.** A sárospataki főiskola közigazgatója a szomorú hír hallatára azonnal kitűzette a gyászlobogót a régi kollegium főhomlokzatára, s összehívta d. e. 11 órára a köziskolai széklet. A tanári kar a főiskolai nagy esengetyű hangja mellett gyülekezett össze. A közigazgató, helyéről fölemelkedve, remegő hangon adta a jelenlevők tudtára a gyászirt s előadta a propositiókat, arra nézve, hogy a főiskola, kit Kossuthhoz közelebbi kötelékek is csatoltak, hogyan vegyen részt a nemzet gyászában. A propositiókat egytől-együk elfogadták. A tanári kar kimondta az egy hónapi gyászt; a városi gyász-istentiszteleten testületileg részt vesz. Az ifjuság begyűltével külön ünnepélyt tart, melyen a főiskola lelkésze mond imát s egyik tanár is rövid beszédben tolmácsolja a főiskola fájdalmait. Fölkéri az igazgatótanácsot, hogy a jogász-ifjuság számára létesítsen egy Kossuth-pályadíjat. A nagy halott családját a főiskola részvétéről jegyzőkönyvi kivonatban értesíti. A temetésre, ha a nagy halottat hazaszállítják, küldöttségileg képviselteti magát. Míg Kossuth földi porai eltakarítottak, a főiskola nagy esengetyűjét naponként kétszer 9, és 11 órakor meghúzzák.

— **A főiskolai ifjuság jelenlévő tagjai,** 3 hónapi gyász viselését határozták el s ha a husvétüi ünnepek után ifjusági közgyűlés lesz tartható, az bizonyára hozzájárul ehez, valamint ahoz is, hogy ez idő alatt semmi nyilvános mulatságot nem tartanak. *A városházán* és ipartestület épületén s számos magánépületen gyászlobogók lengenek.

— **A reformált egyház templomára,** mihelyt *Bálint* lelkész értesült a nemzet pótolhatlan veszteségéről, rögtön kitűzték a gyászlobogót s az összes harangokat meghúztatták. Az emberek könyezve, mély megilletődéssel hallgatják a zúgó ércnyelvek panaszos zokogását. Az arcokon mindenfelé az a nehéz bánat, az a szótlan, panasztalan szomorúság ül, mely akkor fogja el a szívet görcsösen, midőn a család legkedvesebbjét veszítjük el.